

1 SKYRIUS

Pokalbis dėl darbo

Įkyrus, valdingas mulkis, pamanė Džekas Torensas.

Almanas, metro šešiasdešimt penkių centimetrų ūgio vyras, judėjo manieringai guviai, kaip, regis, būdinga žemaūgiams rubiliams. Lygut lygutėlis sklastymas, tamsi eilutė dvelkė rimitimi, kartu veikė raminamai. Aš tas žmogus, su kuriuo galite pasidalyti rūpesčiais, mokiam klientui skelbė kostiumas. Su samdiniiais jis bendraudavo trumpiau ir atžariau: *Ei, dirbk, kaip pridera, antraip...* Švarko atlapą puošė raudonas gvazdikas, matyt, tam, kad gatvėje Stiuarto Almano niekas nepalaikytų vietos laidojimo namų savininku.

Klausydamasis, kaip Almanas šneka, Džekas sau pripažino, kad dabartinėmis aplinkybėmis jam tikriausiai nebūtų patikęs joks asmuo, sėdintis kitapus rašomojo stalo.

Almanas pateikė klausimą, bet Džekas jo nenugirdo. Nege-
rai; Almanas priklausė tipui žmonių, kurie tokias žioplus klaidas
įtraukia į mintyse saugojamą kartoteką, kad vėliau galėtų į jas
atsižvelgti.

– Atleiskite?..

– Teiravausi, ar jūsų žmona iš tiesų supranta, ko imsitės. Ir, be
abejo, nepamirškime sūnaus. – Jis metė akį į prašymą ant stalo. –
Danielio. Jūsų ketinimai žmonos nė kiek nebaugina?

– Vendė – nepaprasta moteris.

– Sūnus irgi nepaprastas?

Džekas nusišypsojo plačiai ir dirbtinai lyg prekybos agentas.

– Norėtume taip galvoti. Kaip penkiametis, jis gana savaran-
kiškas.

Almanas šypsena neatsakė. Džeko prašymą įkišo atgal į aplanką ir šis nukeliavo į stalčių. Ant stalo teliko apsauginė dangą, telefonas, stalinis šviestuvas ir gaunamų / siunčiamų dokumentų dėklai. Tušti buvo ir tuodu.

Atsistojęs Almanas priėjo prie dokumentų spintos kampe.

– Pone Torensai, prašau apeiti stalą. Peržiūrėsime viešbučio aukštų planus.

Jis atsinešė penkis didžiulius popieriaus lakštus ir užklojo blizgantį riešutmedžio stalviršį. Prie Almano žengęs Džekas užuodė stiprų odekolono kvapą. *Visi mano vyrai kvėpinasi tik „English Leather!“*, dingtelėjo reklaminius šūkis, ir jam teko prikąsti liežuvį, kad nenusikvatotų. Pro sieną smelkėsi tylūs garsai, atsklandantys iš „Panoramos“ viešbučio virtuvės, po pietų meto dirbančios įjungus lėtesnę pavarą.

– Viršutinis aukštas, – energingai tarė Almanas. – Pastogė. Šiuo metu joje laikomos tik senienos. Po Antrojo pasaulinio karo „Panorama“ ne sykį ėjo iš rankų į rankas, ir kiekvienas naujas viešbučio administratorius į pastogę nubogindavo nereikalingus daiktus. Noriu, kad tenai išdėliotumėte spąstus žiurkėms ir pabarstytumėte nuodų. Kelios kambarinės iš ketvirto aukšto teigia girdėjusios viršuje krebždesį. Nors tuo niekaip nepatikėsiu, turime būti šimtu procentų tikri, kad „Panoramoje“ nėra nė vienos žiurkės.

Džekas įtarė, kad bent po vieną ar dvi žiurkes gyvena visuose pasaulio viešbučiuose, bet nutylėjo.

– Jūs, žinoma, nieku gyvu neleisite sūnui tenai užsikarti.

– Ne, – Džeko veidą vėl nutvieskė plati prekybos agento šypsena.

Kokia žeminanti padėtis. Negi įkyrus, valdingas mulkis išties mano, kad jis leistų sūnui slampinėti po pastogę, kur pilna pelėkautų, palaikių baldų ir dar bala žino ko?

Almanas pastogės planą įbruko po atsineštų lakštų šūsniimi.

– „Panorama“ turi šimtą dešimt numerių, – dėstytojo balsu pasakė. – Trisdešimt, visi jie liukso kambariai, yra ketvirtame aukšte. Dešimt vakariniame sparne (įskaitant prezidentinį liukso numerį), dešimt vidurinėje dalyje ir dar dešimt rytiniame sparne. Pro visų langus atsiveria nuostabūs vaizdai.

Gal bent jau apsieitume be reklaminių kalbų?

Bet Džekas nepratarė nė žodžio. Jam reikėjo šio darbo.

Ir ketvirto aukšto planą Almanui paslėpus šūsnes apačioje, juodu ėmė tyrinėti trečią aukštą.

– Keturiasdešimt numerių. Trisdešimt dviviečių ir dešimt vienviečių. Antrame aukšte – po dvidešimt vienu ir kitų. Be to, šiuose aukštuose yra trys spintos: paklodėms, užvalkalams, rankšluosčiams, staltiesėms, o rytiniame trečiojo gale ir vakariniame antrojo gale rasite po sandėliuką. Klausimų bus?

Džekas papurtė galvą. Almanas į šoną nustumė trečio ir antro aukštų planus.

– Ką gi, štai pirmas aukštas – vestibulius. Centre matote registratūrą. Už jos įrengtos tarnybinės patalpos. Nuo registratūros vestibulius į visas puses driekiasi per aštuoniasdešimt pėdų. Ten, vakariniame sparne, – „Panoramos“ valgomasis ir „Kolorado“ restoranas. Rytiniame – banketų ir šokių salė. Klausimų bus?

– Tik apie rūsį, – atsiliepė Džekas. – Žiemą dirbančiam prižiūrėtojui svarbiausias yra būtent viešbučio rūsysis. Kur, taip sakant, vyksta veiksmai.

– Votsonas jį aprodys. Rūsio planas kabo ant sienos katilinėje. – Almanas demonstratyviai susiraukė, tarsi bylodamas, kad jam, administratoriui, nerūpi tokia „Panoramos“ valdymo kasdienybė, kaip su katiline ir santechnika sietini reikalai. – Tenai, beje, irgi nepakenktų paspėsti spąstų. Luktelėkite...

Jis brūkštelėjo pastabą bloknote, išsitrauktame iš vidinės švarko kišenės (kiekvieno lapelio viršuje buvo užrašas, atspausdintas ryškiomis juodomis raidėmis: *Viešbučio administratorius Stiuartas Almanas*), išplėšė raštelį ir nusviedė į šiukšliadėžę. Joje popierėlis atrodė vienišas. Bloknotas dingo Almano švarko kišenėje tarsi daiktas, iliuzionistui atlikus triuką. Džeki, matai, ką turiu? Op, ir rankoje nieko nebėra. Šis veikėjas – tikras meistras.

Abudu grįžo į savo vietas. Administratorius atsisėdo už stalo, o Džekas įsitaisė priešais jį: darbdavys ir kandidatas į pareigas, klausinėtojas ir atsakinėtojas, darbo prašytojas, kitaip maldautojas, ir nenoromis jam padedantis globėjas. Almanas, žemaūgis plinkantis vyras bankininko eilute ir blausiu pilku kaklaraiščiu, padėjo rankas ant apsauginės stalviršio dangos, sunėrė trumpus,

išpuoselėtus pirštus ir pažiūrėjo tiesiai į Džeką. Viename atlape – gėlė, į kitą įsegtas ženkliukas, lyg pusiausvyrai išlaikyti. Jame auksinėmis raidelėmis tebuvo parašyta: PERSONALAS.

– Pone Torensai, šnekėsiu su jumis atvirai. Albertas Šoklis yra įtakingas žmogus ir yra solidus „Panoramos“, šįmet pirmą kartą per savo istoriją dirbančios pelningai, akcininkas. Jis direktorių tarybos narys, bet apie viešbučius ne kažin ką išmano, pats nedvejodamas tai pripažintų. Vis dėlto prižiūrėtojo įdarbinimo klausimu ponas Šoklis gana aiškiai išdėstė, ko pageidautų. Norėtų nusamdyti jus. Taip ir padarysiu. Tiesa, jei būtų mano valia, jūsų nesirinkčiau.

Džekui kelius slėgė sugniaužtos į kumščius rankos, brūžavo viena į kitą išmuštos prakaitu. *Įkyrus valdingas mulkis, įkyrus valdingas mulkis, įkyrus...*

– Vargu ar jums labai patinku, pone Torensai. Bet man vis vien. Tai, ką man jaučiate, tikrai nedaro įtakos mano įsitikinimui, kad nesate tinkamas šiam darbui. Sezono metu, nuo gegužės penkioliktosios iki rugsėjo tryliktosios, „Panorama“ visu etatu samdo šimtą dešimt žmonių, po vieną kiekvienam viešbučio numeriui, jei galima taip pasakyti. Ne prie širdies turbūt esu daug kam ir įtariu, kad kai kas mane laiko gan bjauriu šunsnuikiu. Ir mano charakterį jie taip vertina pagrįstai. Siekiant viešbutį administruoti taip, kaip pridera, tenka elgtis gan bjauriai.

Jis pažvelgė į Džeką lūkuriuodamas kokios nors pastabos, tad Džekas vėl nutaisė prekybos agento šypsena – plačią, bet užgausiai dantingą.

– „Panoramos“ statybos prasidėjo 1907-aisiais ir baigėsi 1909-aisiais, – vėl prabilo Almanas. – Artimiausias miestas, Saldvinderis, yra už keturiasdešimties mylių į rytus, ir keliai į jį nuo vėlyvo spalio arba lapkričio iki maždaug balandžio uždarami. Viešbutį pastatė Robertas Taunlis Votsonas, dabartinio mūsų ūkvedžio ir meistro senelis. Čia lankėsi Vanderbiltai, Rokfeleriai, Astorai ir Diuponai. Prezidentiniame liukso numeryje viešėjo keturi prezidentai. Vilsonas, Hardingas, Ruzveltas ir Niksonas.

– Hardingu ir Niksonu labai nesididžiuočiau, – murmtelėjo Džekas.

Almanas susiraukė, bet kalbėjo toliau:

– Ponui Votsonui valdyti „Panoramą“ pasirodė per sunku, todėl 1915-aisiais viešbutį jis pardavė. Šeiminkas vėl keitėsi 1922, paskui 1929 ir 1936-aisiais. Pastatas stovėjo tuščias, kol baigėsi Antrasis pasaulinis karas, o tada jį įsigijo ir visiškai atnaujino Horasas Derventas, milijonierius išradėjas, pilotas, filmų prodiuseris ir antreprenieris.

– Vardas girdėtas, – įsiterpė Džekas.

– Taip. Auksu virsdavo viskas, prie ko jis prisiliesdavo... išskyrus „Panoramą“. Kai pro viešbučio duris įžengė pirmieji pokario laikų svečiai, naujasis savininkas jam jau buvo išleidęs daugiau nei milijoną dolerių ir aptriušusią atgyveną pavertęs nuostabią vietą. Ne kas kitas, o Derventas pasistengė, kad čionai atsirastų roké aikštelė, kuria jūs, kaip mačiau, grožėjotės atvažiuavęs.

– Rokė?

– Britiško kroketo pirmtakė, pone Torensai. Kroketas tėra sudarkyta roké atmaina. Kalbama, kad Derventas, mokydamasis šio žaidimo iš savo sekretoriaus visuomeniniams reikalams, buvo pametęs galvą. Mūsų roké aikštelė puikiausia Amerikoje.

– Nė kiek tuo neabejoju, – rimtai tarė Džekas.

Rokė aikštelė, gyvūnų pavidalo krūmų pilnas dekoratyvinis sodas priešais viešbutį, kas dar? Milžiniškas stalo žaidimo „Dėdė Krutulius“ variantas už inventorius sandėlio? Ponas Stiuartas Almanas jam įgriso, bet Džekas matė, kad administratorius dar turi ką jam pasakyti. Ruošiasi iškloti, ką ketino, iki paskutinio žodžio.

– Netekęs trijų milijonų Derventas pardavė jį investuotojams iš Kalifornijos. Šiems sekėsi taip pat prastai. Jie tiesiog neperkando viešbučių verslo.

1970 metais viešbutį nusipirko ponas Šoklis su partneriais ir jį administruoti paskyrė mane. Keletą metų irgi dirbome nuostolingai, bet džiaugiuosi galėdamas pasakyti, kad dabartiniai savininkai niekada nesiliovė manim pasitikėję. Pernai uždirbome tiek pat, kiek išleidome. O šįmet, pirmą kartą per beveik septynis dešimtmečius, „Panamos“ buhalterinėse knygosė fiksuojamas pelnas.

Džekas spėjo, kad įnoringasis žmogelis didžiuojasi pagrįstai, bet netrukus pajuto, kaip jį perlieja antipatijos, kurią iš pat pradžių pajuto administratoriui, banga.

– Pone Almanai, tarp spalvingos „Panoramos“ praeities ir jūsų nuomonės, kad esu netinkamas šioms pareigoms, neižvelgiu jokio ryšio.

– Viena iš priežasčių, kodėl viešbutis taip brangiai atsieina, ta, kad per žiemą jo vertė gerokai sumažėja. Nusidėvėjimas menkina pelno maržą gerokai labiau, nei galite įsivaizduoti, pone Torenasai. Čia žiemos neapsakomai rūščios. Mėgindamas išspręsti problemą, nutariau žiemą įdarbinti nuolatinį prižiūrėtoją, kuris rūpintųsi katilu, kasdien paeiliui šildytų vienus ar kitus viešbučio sparnus, šalintų gedimus, tą ar aną paremontuotų, kad pastate neįsisiautėtų gamtos stichijos. Ir būtų pasirengęs įvairiausiems netikėtumams. Pirmąją žiemą nusamdžiau ne žmogų, o visą šeimą. Įvyko tragedija. Siaubinga tragedija.

Almanas jį nudelbė šaltai vertindamas.

– Aš suklydau. Su mielu noru pripažįstu. Vyriškis buvo alkoholikas.

Džekas jautė, kaip lūpas pamažu ištempia svilinti šypsena – visiška prekybos agento vypsniu priešingybė.

– Nejaugi? Stebiuosi, kad Albertas jums nieko neminėjo. Prie stikliuko nebesiliečiu.

– Taip, ponas Šoklis man pranešė, kad nebegeriate. Pasakojo ir apie ankstesnį jūsų darbą... ankstesnį atsakingą postą, taip saktant. Jūs mokėte anglų kalbos Vermonto privačioje mokykloje. Praradote savitvardą – gilintis į smulkmenas, manau, neverta. Bet Greidžio atvejis vis dar aktualus, todėl į mūsų pokalbį įtraukiau... hm, klausimą dėl praeities įvykių, su kuriais ir jūs susijęs. 1970–1971 metų žiemą, vos atnaujinus „Panoramą“ prieš pirmąjį mūsų sezoną, įdarbinau tą... nelaimėlį Delbertą Greidį. Jis gyveno kambariuose, kuriuose apsistosite ir jūs su žmona, taip pat ir sūnumi. Turėjo sutuoktinę ir dvi dukras. Manęs neapleido dvejonės, bet didžiausią nerimą kėlė žiemos atšiaurumas ir supratimas, kad Greidžiai penkis ar šešis mėnesius bus atkirsti nuo išorinio pasaulio.

– Juk iš tikrųjų ne visai taip. Čia yra telefonų ir, ko gero, radijo stotelė. Iki Uolinių Kalnų nacionalinio parko galima nusigauti sraigtasparniu, ir tokios milžiniškos teritorijos valdytojai greičiausiai turi jų įsigiję vieną ar kelis.

– Apie juos nieko nežinau, – atsakė Almanas. – Bet taip, viešbutis turi siųstuvą. Votsonas jį parodys ir perduos sąrašą dažnių, kuriais prireikus galėsite transliuoti pagalbos prašymą. Mus ir Saidvinderį tebejungia antžeminės telefono linijos, bet kone kiekvieną žiemą, anksčiau ar vėliau, jos nutrūksta, ir ryšys dingsta, kartais jo nebūna tris savaites, o kartais ir pusantro mėnesio. Beje, inventoriaus sandėlyje stovi sniegaeigis.

– Vadinasi, „Panorama“ neatkirsta nuo pasaulio.

Almanas šiek tiek suirzo.

– Pone Torensai, ar galvotumėte taip pat, jeigu jūsų sūnus arba žmona sukluptų, nusiridentų nuo laiptų ir prasiskeltų galvą?

Džekas suvokė, ką administratorius jam bando pasakyti. Didžiausią įmanomą greitį pasiekęs sniegaeigis į Saidvinderį nukaktų per pusantros valandos... galbūt. Nacionalinio parko gelbėjimo tarnybos sraigtasparnis atskristų per tris valandas... geromis oro sąlygomis. Siaučiant pūgai, jis nė nepakiltų, ir niekas sniegaeigiu nelėktų didžiausiu greičiu (net jeigu išdrįstų juo vežti rimtai sužeistą žmogų), kai temperatūra lauke nukritusi iki trisdešimt dviejų laipsnių žemiau nulio ar net iki keturiasdešimt trijų laipsnių žemiau nulio, o jei dar atsižvelgtume ir į vėjo žvarbumą.

– Dėl Greidžio, – tarė Almanas, – samprotavau tada panašiai, kaip, regis, ponas Šoklis dabar dėl jūsų. Vienatvė gali kenkti pati savaime. Tegul prižiūrėtojas čia gyvena su šeimyna. Jei nutiktų bėda, vyliausi, kad ji veikiausiai nebūtų tokia baisi kaip perskelta kaukolė, žaizdos nuo elektrinio įrankio arba kokios nors konvulsijos. Įmanomesnis atvejis būtų sunkus gripas, plaučių uždegimas, lūžusi ranka ar apendicitas. Visais šiais atvejais laiko juk užtektų pasirūpinti.

Įtariu, kad dėl įvykių kaltas buvo per didelis kiekis pigaus viskio, kurio Greidis, man nežinant, atsigabeno į viešbutį, ir keista būklė, senbuvių vadinama „trobelės karštine“. Jums teko girdėti šį terminą? – Almanas vos ir iš aukšto nusišypsojo pasirengęs terminą paaiškinti, kai tik pašnekovas prisipažins jo dar negirdėjęs, bet Džekas nedelsdamas ryžtingai atsakė:

– Čia slengas, įvardijantis klaustrofobinę asmenų, ilgą laiką drauge esančių uždaroje vietoje, reakciją. Klaustrofobijos pojūtis projektuojamas kaip antipatija tiems, su kuriais jūs izoliuotas.

Drastiškais atvejais sukelia haliucinacijas ir smurto proveržį – kai kada žmonės būna nugalabijami net dėl tokių smulkmenų kaip pridegęs maistas arba ginčas, kam eilė plauti indus.

Matydamas, kad Almanas suglumo, Džekas apsidžiaugė. Jis nutarė ir dar ką pridurti, bet mintyse tuoj pat davė Vendei žodį nesikarščiuoti.

– Jūs, regis, tada tikrai būsite padaręs klaidą. Ar Greidis joms kaip nors pakenkė?

– Jas nužudė, pone Torensai, o paskui atėmė gyvybę ir sau. Mergytes užkapojo kirviu, į žmoną paleido šūvį iš lygiavamzdžio ir vėliau pats nusišovė. Jo koja buvo sulaužyta. Akivaizdu, kad prisigėręs buvo nusiritęs nuo laiptų.

Administratorius skėstelėjo rankomis ir į Džeką įbedė teisuolišką žvilgsnį.

– Ar jis buvo baigęs vidurinę mokyklą?

– Tiesą sakant, ne, – šaltokai atsiliepė Almanas. – Maniau, kad, hm, ne itin lakią vaizduotę turintis individas lengviau išters sunkumus, vienatvę...

– Štai jūsų klaida, – įsiterpė Džekas. – Kvailys kur kas labiau nei kiti linkęs pasiduoti „trobelės karštinei“, visai kaip, pavyzdžiui, tie, kurie labai greitai nudėti žmogų prie kortų stalo arba impulsyviai ką nors apiplėšti. Jis ima nuobodžiauti. Kai sninga, belieka žiūrėti televizorių arba žaisti pasjansą ir sukčiauti nepavykus atversti visų tūzų. Bambėti ant žmonos, kabinėtis prie vaikų ir gerti. Užmigti jam sekasi sunkiai, nes aplinkui pernelyg tylu. Todėl jis nusitašo iki sąmonės netekimo ir ryte atsibunda pagiriotas. Dirglus. Galbūt pranyksta telefono ryšys, vėjas nulaužia televizijos anteną, tad jam nebėra ką veikti, tik nerti į savo mintis, sukčiauti žaidžiant pasjansą ir vis labiau irzti. Kol pagaliau... pokšt, pokšt, pokšt.

– O išsilavinęs žmogus, toks kaip jūs?

– Mudviem su žmona patinka skaityti. Aš rašau pjesę, Alas Šoklis jums greičiausiai užsiminė. Denis turi savo dėlionės, spalvinimo knygeles ir detektorinį radijo imtuvą. Išmokysiu jį pažinti raides ir lauke judėti įsispyrus į sniegbačius. Vendė irgi norėtų pramokti jais vaikščioti. Manau, veiklos rasime ir, jei televizorius išeis iš rikiuotės, vieni kitiems neįkyrėsime. – Patylėjęs jis

pridūrė: – Beje, Alas jums nemelavo sakydamas, kad nebegeriu. Kitados svaigalų nevengiau, buvau rimtai į juos įjunkęs. Bet per pastaruosius keturiolika mėnesių neprisiliečiau nė prie alaus, neišgėriau nė bokalo. Į „Panoramą“ vežtis alkoholio neketinu ir nujaučiu, kad per pūgą niekur jo neišigysiu.

– Čia jūs teisus, – tarė Almanas. – Tačiau, kol jūs trise gyven-
site viešbutyje, galimybių susidurti su bėdomis smarkai padau-
gės. Kai perspėjau poną Šoklį, jis patikino prisiimtas atsakomybę.
Kaip matau, ir jūs prisiimate...

– Taip.

– Gerai. Man teks su tuo susitaikyti, nes alternatyvų vis tiek nėra. Nors mieliau būčiau rinkęsis viengungį studentą, nusprendusį metams pasiimti akademinį atostogų. Na, galbūt jūs irgi tiksite. Dabar perleisiu jus ponui Votsonui, jis aprodys rūšį ir pavedžios po viešbučio teritoriją. Nebent turėsite daugiau klausimų...

– Ne. Nebeturiu nė vieno.

Almanas atsistojo.

– Pone Torensai, tikiuosi, neužsigavote. Jūsų ižesti neno-
rėjau. Tesiekiu kuo geriau rūpintis „Panorama“. Tai nuostabus
viešbutis. Noriu, kad toks ir liktų.

– Ne, jokių nuoskaudų. – Džeko veide vėl šmėstelėjo preky-
bos agento šypsena, jis nudžiugo, kai Almanas atsisveikindamas
neištiesė rankos.

Nuoskaudų buvo. Įvairaus pobūdžio.

2 SKYRIUS BOULDERIS

Pro virtuvės langą ji matė, kad vaikas sėdi ant šaligatvio krašto, bet nežaidžia nei su mašinėlėmis, nei su ratukais ar netgi sklandytuvu, kuriuo taip džiaugėsi aną savaitę, kai Džekas atve-
žė modeliuką. Tiesiog sėdi ir laukia nudrengto jų folksvageno,

įrėmęs alkūnes į šlaunis, smakru prislėgęs delnus – penkiametis berniukas, lūkuriuojantis tėčio.

Vendei staiga nudiegė širdį, taip stipriai nudiegė, kad vos nepravirko.

Pakabino šluostę ant skersinio prie kriauklės ir nulipo į pirmą aukštą segdamasi dvi viršutines kasdienės suknelės sagas. Džekas ir nelemtas jo išdidumas! *Oi ne, Alai, avanso nereikia. Kurį laiką išsiversiu.* Koridoriaus sienos buvo išmargintos kriedelių, spalvotų pieštukų, aerozolinių dažų žymių ir rėžių. Laiptaktakis status ir pilnas rakščių. Visas pastatas dvokė gižiu senatvės tvaiku; argi tokia vieta tiko Deniui, čia persikėlusiam iš dailaus mūrinio namelio Stovingtone? Virš jų gyveno nesusituokusi pora, bet šeiminė kaimynų padėtis Vendei nerūpėjo, priešingai nei nesibaigiantys, tūžmingi jų vaidai. Barniai gąsdino. Vyrukas buvo vardu Tomas ir, kai porelė savaitgalį užsidarius barams parsigaudavo namo, kivirčiai išpliekisdavo visu pajėgumu – visa savaitė prieš tai prilygo tik įžangai. Džekas tuos vakarus praminė „Penktadienio kovomis“, bet pavadinimas nelinksmo. Moteris, Eleina, galop apsipildavo ašaromis ir vis kartodavo: „Tomai, liaukis. Prašau. Liaukis.“ Tas ją aprėkdavo. Kartą porelė prižadino net Denį, nors šiaip jis miegodavo it užmuštas. Vieną rytą Džekas nutvėrė laukan einantį Tomą ir sustojęs ant šaligatvio ilgėliau su juo šnektelėjo. Vyrukas ėmė griausmingai purkštauti, bet tada Džekas kažką pridūrė, per tyliai, kad Vendė jį išgirstų, o Tomas tik niūriai papurtė galvą ir numovė. Pokalbis įvyko prieš savaitę, ir kelias dienas reikalai klostėsi geriau, vis dėlto nuo savaitgalio jie pamažu grįžo į senas, įprastas vėžes – įprastas, tačiau anaip tol ne normalias. Tai kenkė berniukui.

Vendė vėl perliejo sielvarto šuoras, bet ji sutramdė jausmus, nes jau žingsniavo takeliu. Pasikaišiusi suknelę prisėdo kelkraštyje šalia sūnaus ir paklausė:

– Kas naujo, bičiuliuk?

Jis atsakė šypsena, bet sureagavo mechaniškai.

– Labas, mama.

Sklandytuvus gulėjo tarp vaiko kojų, – buvo apsiavęs sportbačiais, – ir ji atkreipė dėmesį, kad vienas modeliuko sparnas įskilęs.

– Mielasis, gal nori, kad jį apžiūrėčiau?

Denis įsmeigė akis į gatvę.

– Ne. Pataisys tėtis.

– Tėvelis veikiausiai neparvažiuos iki vakarienės. Kelionės į kalnus užtrunka.

– Manai, vabalas suges?

– Ne, nemanau.

Vaikas ką tik suteikė naują priežastį nerimauti. *Ačiū, Deni. Tik šito man ir reikia.*

– Tėtis sakė, kad taip gali nutikti, – dalykiškai, kone nuobodžiaujančiu tonu atsiliepė vaikas. – Sakė, kad kuro siurblys visai šūdinas.

– Deni, nevertok tokių žodžių.

– Kokių? – nuoširdžiai nustebo jis. – Kuro siurblys?

– Ne, – atsiduso Vendė. – Tokių kaip „šūdinas“.

– Kodėl?

– Jis vulgarus.

– Ką reiškia „vulgarus“?

– Na, kaip krapštytis nosį prie stalo arba siusioti atsidarius tualetu duris. Arba pareikšti „visai šūdinas“. Šūdas – vulgarus žodis. Mandagūs žmonės taip nešneka.

– Tėtis šneka. Tikrindamas vabalo variklį pasakė: „Viešpatie, kuro siurblys visai šūdinas.“ Ar tėtis negeras?

Vinifreda, kaip tu taip greitai prisidarai keblumų? Gal treniruojiesi?

– Jis geras, bet jau suaugęs. Ir prie žmonių, kurie jo nesuprastų, valdosi.

– Pavyzdžiui, prie dėdės Alo?

– Taip.

– Ar užaugęs galėsiu taip kalbėti?

– Spėju, kalbėsi bet koku atveju – noriu to ar ne.

– Nuo kada?

– Gal nuo tada, kai tau sukaks dvidešimt? Tinka, bičiuliuk?

– Man teks dar ilgokai laukti.

– Sutinku, bet juk pasistengsi taip nekalbėti?

– Aha.

Jis vėl įsispoksojo į gatvę. Kiek pasimuistė, tarsi mėgintų stotis, bet prie jų artėjo naujesnis automobilis, gerokai ryškesnės

raudonos spalvos nei jų vabalas. Berniukas atsipalaidavo. Ji paklausė savęs, ar labai stipriai Denį veikia persikėlimas į Koloradą. Sūnus šia tema per daug nekalbėjo, bet Vendei buvo neramu matyti, kad jis tiek daug laiko praleidžia vieniui vienas. Vermon-te trys Džeko bendradarbiai iš fakulteto turėjo Denio amžiaus vaikų, – o kur dar parengiamoji klasė, – deja, šiose apylinkėse jis nerasdavo, su kuo žaisti. Daugumą butų nuomojosi studentai iš Kolorado universiteto, ir čia, Arapahų gatvėje, vaikus augino tik menkutis procentas iš ir taip negausaus susituokusių porų būrelio. Ji priskaičiavo gal kokį tuziną vaikų, lankančių vidurinę mokyklą, ir dar buvo trys kūdikiai.

– Mama, kodėl tėtis prarado darbą?

Atitraukta nuo minčių ji krūptelėjo ir akimirka nesumetė, ką atsakyti. Juodu su Džeku apsvarstė įvairius būdus, kaip reikėtų reaguoti į tokį klausimą, pradedant, kad gal vertėtų kaip nors išsisukti, baigiant ketinimais iškloti tiesą be jokių pagražinimų. Tačiau iki šiol Denis jo neuždavė. Pateikė jį tiktai dabar, kai Vendė jautėsi prislėgta ir visai tam nepasiruošusi. Jis žvelgė į motiną ir jai sutrikus galbūt darė savas išvadas. Suaugusiųjų motyvai ir poelgiai, pamanė ji, maželiams turbūt atrodo grėslūs, kaip tamsiame miške regimi šešėliai, kurie primena pavojingus žvėris. Vaikai tampomi lyg cirko lėlės ir tik labai miglotai suvokia kodėl. Taip galvojant akyse vėl grėsmingai ėmė kauptis ašaros – jas slopindama Vendė pasilenkė, suėmė apgadintą sklandytuvą ir pavartė rankose.

– Tavo tėvelis vadovavo diskusijų klubui. Pameni?

– Žinoma. Kur ginčijamasi dėl juoko, ar ne?

– Būtent. – Tebevartydama sklandytuvą, žvilgsniu tyrinėdama prekės pavadinimą (SPARTASKRAIDIS) ir ant sparnų priklijuotus lipdukus su mėlynomis žvaigždutėmis, visai nejučia ji ėmė atvirauti: – Vieną berniuką, Džordžą Hatfildą, tėtis pašalino iš klubo. Nes jis nebuvo toks geras kaip kiti. O Džordžas aiškino, kad buvo pavarytas dėl kitko – esą todėl, kad nepatiko tavo tėčiui. Paskui Džordžas iškretė šunybę. Manau, apie tai jau girdėjai.

– Ar *jis* prakiurdė mūsų vabalo padangas?

– Taip, po pamokų. Ir tavo tėvelis jį netikėtai užklupo. – Vendė padvejojo, bet sumetė, kad jai nėra kur dėtis: jei nenori

meluoti, reikia sakyti tiesą. – Tėtis... na, kartais daro tai, dėl ko vėliau gailisi. Kartais elgiasi neapgalvotai. Retai, bet kartais taip vis dėlto nutinka.

– Jis užgavo ir Džordžą Hatfildą, visai kaip mane, kai apliejau jo popierius?

Kartais...

(Denis sugipsuota ranka)

...daro tai, dėl ko vėliau gailisi.

Vendė stipriai sumirksėjusi bandė užgniaužti ašaras.

– Panašiai, mielas. Tėtis trenkė Džordžui, kad jis liautųsi pjaustęs padangas, ir berniukas susimušė galvą. Tada mokyklos vadovai pasakė, kad Džordžas nebegali jos lankyti, o tavo tėvelis nebegali tenai mokytis. – Ji nutilo sutrikusi, nebežinodama, ką dar galėtų pridurti, baimingai laukdama klausimų antplūdžio.

– Aišku. – Denis nukreipė akis į gatvę, tema, regis, jam buvo išsemta.

O kad ir jai pavyktų taip lengvai nuo visko atsiriboti...

Ji pakilo nuo šaligatvio.

– Einu gerti arbatos. Norėsi kelių sausainių ir stiklinės pieno?

– Lauksiu tėčio.

– Jis, ko gero, parvažiuos tik po penktos.

– Galbūt grįš anksčiau.

– Galbūt, – pritarė Vendė.

Pusiaukelėje prie durų ji išgirdo šūksnį.

– Mama?!

– Ką, Deni?

– Ar nori žiemą gyventi tame viešbutyje?

Hm, kuris iš penkių tūkstančių atsakymų labiausiai tiktų? Tas, kuris galvoje sukosi anądien, praėjusį vakarą ar šįryt? Visi buvo skirtingi, jų atspalviai mainėsi nuo giedro rausvumo iki aklinos juodymės.

– Jei nori tavo tėvas, noriu ir aš. – Kiek patylėjusi pasiteiravo: – O tu?

– Tikriausiai, – galų gale atsiliepė Denis. – Tik čia nėra su kuo žaisti.

– Ilgiesi draugų, ar ne?

– Kai kada Skoto ir Endžio. Bet tik jų.

Grįžusi ji pabučiavo vaiką ir sušiaušė šviesius plaukus, jau po truputį netenkančius kūdikiško švelnumo. Jis labai rimtas mažas berniukas, ir Vendė paspėliodavo, kaip Denis jausis gyvendamas vien su tėvais – su ja ir Džeku. Iš pat pradžių puoselėti dideli lūkesčiai sumenko iki šito nemalonaus daugiabučio svetimame mieste. Mintyse vėl nušvito sugipsuoto sūnaus paveikslas. Dieviškoje paskyrimų tarnyboje kažkas įvėlė klaidą, kuri – nuogaštavo ji – neatitaisoma ir už kurią gali tekti mokėti visiškai nekalnam vaikui.

– Tik nebėk į kelią, bičiuliuk, – įspėjo Vendė ir stipriai jį apkabino.

– Gerai, mama.

Ji užlipo į antrą aukštą ir įžengė į virtuvę. Užkaitė arbatinuką, į lėkštę išbėrė kelis „Oreo“ sausainius, jeigu jai prigulus Denis nuspręstų pareiti namo. Įsitaisė prie stalo, priešais pasistatė didelį keraminį savo puodelį, pro langą nužvelgė kelkraštyje tebesėdintį, sklandytuvą šalia pasidėjusį vaiką mėlynais džinsais ir per dideliu, tamsiai žaliu Stovingtono privačios mokyklos ner-tiniu. Jos akys galiausiai patvino ašaromis, ištrykšti jos baudėsi visą dieną. Vendė palinko virš kvapių, nuo arbatos vinguriuojančių garų ir ėmė raudoti. Verkė iš sielvarto, dėl netektos praeities ir gąsdinančios ateities.

3 SKYRIUS

VOTSONAS

Praradote savitvardą, pasakė Almanas.

– Ką gi, štai jūsų katilas. – Votsonas įjungė šviesą pelėsiomis atsiduodančioje tamsioje rūsio patalpoje. Drūto stoto vyras puriais spragėsių spalvos plaukais vilkėjo baltus marškinius ir mėvėjo rusvai žalsvo tvilo kelnes. Jis atšovė kvadratinės groteles katile apačioje, ir juodu su Džeku sužiuro vidun. – Ana ten nuolat įjungtas dujų degiklis.

Melsvai balta ugnies čiurkšlė šnypšdama smigo viršun ir įkūnijo pragaištingos jėgos vartus, bet, Džeko nuomone, svarbiausi žodžiai buvo ne „įkūnyti vartus“, o „pragaištinga jėga“. Jei į ertmę įkištum ranką, ji apskrustų per tris sekundes.

Tu praradai savitvardą.

(Deni, vaikeli, kaip tu?)

Per visą patalpą išsikėtojęs katilas buvo didžiausias ir seniausias, kokį Džekui buvo tekę regėti.

– Degiklio darbą prižiūri jutiklis, matuojantis kaitrą, – tarė Votsonas. – Jeigu kaitra nukris žemiau, negu nustatytas lygis, jūsų gyvenamose patalpose nuskambės perspėjimo signalas. Vandens šildytuvas anapus sienos. Tuoju parodysiu.

Jis užtrenkė groteles ir nusivedė Džeką prie durų už katilo. Nuo metalinio katilo paviršiaus tvoskė alinantis karštis, ir Džekas kažkodėl pagalvojo apie snūduriuojantį, milžinišką katiną. Votsonas švilpaukdamas sužvangino raktais.

Tu praradai...

(Grįžus į kabinetą, išvydus Denį, kuris vienomis apatinėmis kelnaitėmis stovėjo kambaryje ir plačiai šypsojosi, Džekui protą aptemdė lėtai plaukiantys, raudoni įtūžio debesys. Vertinant subjektyviai, jie slinko palengva, bet galvą turbūt užtvindė greičiau nei per minutę. Tik rodėsi vangūs, kaip įvykių eiga sapnų košmaruose. Kol buvo išėjęs iš kabineto, regis, atsidarė visos durys ir buvo išraustas kiekvienas stalčius. Sieninė spinta, įvairios spintelės, stumdomos knygų lentynos. Rašomojo stalo stalčiai buvo ištraukti iki pat galo. Rankraštis, trijų veiksmų pjesė, pamažu perdirbama iš apysakos, kurią jis buvo parašęs prieš septynerius metus paskutiniame kurse, mėtėsi ant grindų. Taisydamas antrą veiksma Džekas iš skardinės gėrė alų, o tada Vendė pranešė, kad jam kažkas skambina telefonu, ir, kol jis buvo išėjęs, Denis alumi apipylė visus popierius. Matyt, užsimanė pažiūrėti, kaip alus putoja. Varstydami smegenis, tarsi ausį režiantis, išsiderinusių pianinu sugrotas akordas, žodžiai – *kaip putoja, kaip putoja* – įjungė niršulio grandinę. Jis iš lėto žengė prie sūnaus, žvelgiančio į jį ir patenkintai išsišiepusio dėl sėkmingo savo darbo tėčio kabinete; stvėrė vos spėjusiam prasižioti sūnui už rankos ir palenkė, kad iš pirštų išslystų rašomo-

sios mašinėlės trintukas ir automatinis pieštukas. Denis cyptelėjo... ne... ne... tiksliau... pratrūko spiegti. Dėl pykčio miglos, to atgrasaus ir trankaus akordo, griaudėjančio lyg Spaiko Džonso melodijose, sunkiai sekėsi prisiminti, kas tiksliai vėliau nutiko. Vendė klausė, kas dedasi. Jos balsas vilnijo tyliai, prislopintas sąmonėje tvyrančių ūkanų. Tai buvo vien jo ir sūnaus reikalas. Kai jis apsuko Denį, pasirengęs užploti berniukui per užpakalį, stambiais suaugusiojo pirštais įsikirtęs į laibą vaikišką dilbį, gniauždamas sūnaus ranką kumštyje, kaulas lūžo... neskardžiai, tikrai neskardžiai, ne, veikiau *KURTINAMAI*, bet iš tiesų neskardžiai. Tik taip stipriai, kad traškėjimas perskrodė raudonio miglą it strėlė – ir į tą properšą įsismelkė ne saulė, o gėdos, sąžinės graužaties, siaubo ir skausmingų sielos traukulių kupini tamsūs debesys. Vienoje pusėje nuskambėjo aiškus praeties garsas, o kitoje jau ateities – panašus į lūžtančio pieštuko grafito ar į kelią perlaužiamo prakurų pagaliuko trekstelėjimą. Ir šioje ateities pusėje, sakytum iš pagarbos pradiniam viso likusio jo gyvenimo etapui, akimirką įsivyravo visiška tyla. Matantį, kaip Denio veidas blykšta, kol įgauna balto sūrio atspalvį, kaip stiklėdamos išsiplečia ir taip didelės akys, Džeką užvaldė įsitikinimas, kad mažylis apalps ir susmuks popieriais nuklotame alaus klane. Jo paties silpnas balsas – iš girtumo žodžiai pynėsi mėginant atitaisyti žalą, kaip nors *šonu aplenkti* tą ne itin skardų skylančio kaulo garsą ir grįžti į praeitį; ar dar įmanomas *status quo* šiuose namuose? – lemeno: *Deni, vaikeli, kaip tu?* Denis atsakė riksmu, o Vendė, vos prie jų priėjo ir pamatė, kad sūnaus dilbis nuo alkūnės keistai iškrypęs, priblokšta sušvokštė; normalių šeimų pasaulyje taip kadaruoti neturėtų jokia ranka. Ji čiupo sūnų į glėbį klykdama, nerišliai vapėdama: *O Viešpatie, Deni, o Dieve, tavo vargšė ranka*. Džekas tik stypsojo be žado, apdujęs ir bandė susigaudyti, kaipgi tai nutiko. Dirstelėjo žmonai į akis ir pajuto, kad ši jo nekenčia. Tąkart nė nesvarstė, ką konkrečiai skelbia jos priešiškus; tik vėliau suprato, kad Vendė tąkart galėjo tuoj pat jį palikti, apsigyventi motelyje, rytą nusisamdyti skyrybų advokatą... arba iškviesti policiją. Ne, jos žvilgsnyje tematė neapykantą, todėl jautėsi sukrėstas, likęs vienui vienas. Jautėsi klaikiai. Kaip žmogus, artėjantis prie mirties slenksčio. Viena

ranka apkabinusi kliegiantį vaiką, ji metėsi prie telefono ir surinko ligoninės numerį, bet Džekas įkandin nepuolė; stovėdamas nusiaubtame kabinete, užuosdamas alaus kvapą, temąstė...)

Tu praradai savitvardą.

Jis delnu šiurkščiai persibraukė per lūpas ir nusekė Votsoną į vandens šildytuvo patalpą. Čia buvo šiltai drėgna, ir kaktą, pilvą, kojas išpylė glitus, šleikštus prakaitas, bet ne tiek nuo drėgmės, kiek nuo prisiminimų, nuo jų visumos, todėl atrodė, kad užpernykštis vakaras buvo vos prieš dvi valandas. Ką tik. Atkurtos praeities akimirkos vėl pakurstė gėdą, pasibjaurėjimą savim, pojūtį, kad jis niekam tikęs; tokia emocinė būseną visuomet sužadindavo norą išgerti, o svaigalų ilgesys keldavo dar stipresnę neviltį – ar kada pavyks išgyventi valandą, ne savaitę ir ne parą, o tik menką valandėlę, per kurią jo štai taip neužklups alkoholio troškimas?

– Vandens šildytuvą, – paskelbė Votsonas.

Užpakalinėje kelnų kišenėje sugraibė raudonos ir mėlynos spalvos kaklaskarę, balsingai papūtė nosį, vogčiomis užmetė į ją akį, lyg tikrindamas, ką įdomaus iššnyptė, ir vėl paslėpė.

Vandens šildytuvą, pailgas cilindrinis rezervuaras daug kur aplopytu variniu paviršiumi, apačioje rėmėsi į keturis betono luitus, o į viršų nuo jo prie voratinkliais papuoštų, aukštų rūšio lubų zigzagais kilo vamzdžių raizgalynė. Džekui iš dešinės pro sieną iš katilinės skverbėsi du stori vamzdžiai, atvesti nuo katilo.

– Manometras, – pabarbeno į prietaisą Votsonas. – Rodo psi – svarus į kvadratinį colį*. Manau, ir pats tai žinote. Nureguliuavau slėgį iki šimto, ir vakarais numeriuose kiek atvėsta. Kai kurie svečiai skundžiasi, bet dėjau skersą. Jie vis vien nukvošę, jei nusprendė čionai atvykti rugsėjį. Be to, mūsų mažulis senas. Turi daugiau lopų nei labdarai atiduotas kombinezonas.

Jo rankose vėl atsirado kaklaskarė. Šnypt. Žvilgt. Ir vėl ji grįžo į kišenę.

– Prakeiktas peršalimas, – bičiulio tonu paaikšino Votsonas. – Sergu kiekvieną rudenį. Krapštausi prie šio senbezdos, paskui pjaunu žolę arba grėbstau rokė aikštelę. Jei sužvarbsi, tai ir persišaldysi, kaip sakydavo mano mamulė. Mirė prieš šešerius metus,

* *Pounds per square inch (angl.).* (Čia ir toliau – *vert. past.*)

telaimina ją Viešpats. Nuo vėžio. Jeigu vėžys tave sugriebia, verčiau sėsk rašyti testamentą. Palaikykite ne didesnę kaip penkiasdešimties, šešiasdešimties psi slėgį. Ponas Almanas liepia vieną dieną šildyti vakarinį sparną, kitą – centrinę viešbučio dalį, o trečią – rytinį sparną. Argi jis ne beprotis? Nepakenčiu to sukništo nykštuko. Viauksi ištisą dieną lyg koks šunytis, kandantis tau į koją ar bėgijantis ir apčiurškiantis kilimą. Jei smegenys būtų parakas, ponas Almanas nė nesugebėtų jo iščiaudėti. Kai matai tokius dalykus ir neturi ginklo, darosi apmaudu. Žiūrėkit. Vamzdžius atidarysite ir užversite patraukdamas žiedelius. Juos suženklinau. Mėlynieji – rytinio sparno kambarių. Raudonieji žymi centrinę dalį. Geltonieji – vakarinę. Šildydamas vakarinį sparną nepamirškite, kad oro sąlygos labiausiai paveikia ją. Išišėlus vėjui, ten patalpose atvėsta, lyg būtų kokia frigidiška moteris su ledukais tarp kojų. Kai rūpinisėtės vakariniu sparnu, galite kilstelėti slėgį iki aštuoniasdešimties psi. Bent aš taip daryčiau.

– O termostatai viršutiniuose aukštuose... – prabilo Džekas.

Votsonas taip smarkiai pakratė galvą, kad purių plaukų srugos sušokčiojo.

– Jie neprijungti prie sistemos. Įtaisyti tik dėl vaizdo. Kai kurie svečiai iš Kalifornijos geidautų taip įkaitinti sumautus miegamuosius, kad juose galėtų augti palmės. Šiluma sklinda iš rūsio. Bet turite stebėti manometro adatėlę. Matote, kaip ji slenka aukštyn?

Jis pirštu sutekšeno į didžiąją skalę ir, jam sakant monologą, skalės rodyklėlė nuo šimto svarų į kvadratinį colį pakilo iki šimto dviejų. Jausdamas, kaip nugara perbėga šurpuliai, Džekas pamanė: *Tirtu, lyg mane būtų apėmusi bloga nuojauta*. Votsonui ūmai pasukus vožtuvo ratą, spaudimas nukrito. Vandens šildytuvas griausmingai sušvykštė, o rodyklėlė smigo iki devyniasdešimt pirmos padalos. Kai meistras užšovė sklendę, šildytuvas nenoromis liovėsi šnypštęs.

– Ji vis slenka, – tarė Votsonas. – Jei kreipiesi į Almaną, baltaskūris tešlius atsiverčia buhalterines knygas ir tris valandas aiškina, kodėl naujo vandens šildytuvo neišgalėsime įsigyti iki 1982 metų. Garbės žodis, vieną dieną šioji vieta išlėks į padanges – labai tikiuosi, kad tądien raketa paskraidys ir nusipenėjęs neužauga.

Dieve, gaila, kad nepajėgiu būti toks maloningas kaip mano mamulė. Jai kiekvienas žmogus buvo gėris. Aš pats esu bjaurus kaip velnias. Ai, šiknon, juk savo prigimties nepakeisi. Čia užėikite du kartus per dieną ir vienąsyk vakare, prieš miegą. Patikrinkite rodyklėlę. Jeigu užmiršite, ji nesiliaus šliaužusi viršun, ir jūsų šeimyniukė, labai tikėtina, atsibus superstame Mėnulyje. Jei kiek sumažinsite spaudimą, jokios bėdos jūsų nevargins.

– Kokį didžiausią slėgį vandens šildytuvas atlaikytų?

– O, skalėje du šimtai penkiasdešimt padalų, bet jis sprogtų gerokai anksčiau, nei pasiektų viršutinę. Jei rodyklėlė šoktelėtų iki šimto aštuoniasdešimt, prie šildytuvo nebedrįsčiau stovėti.

– Jis automatiškai neišsijungia?

– Ne. Pagamintas anais laikais, kai jungikliai nebuvo privalomai. Šiandien federalinė valdžia lenda visur, tiesą sakau? FTB atplėšia laiškus, CŽV į nelemtus telefonus įspraudžia blakes... ir matėt, kas atsitiko Niksonui? Koks apgailėtinas vaizdelis, ar ne? Bet jūs gyvensite ramiai, jei nuolat lankysitės rūsyje ir tikrinsite manometrą. Tik būtinai kaitaliokite vamzdžius, kaip reikalaujama. Nė viename numeryje temperatūra nesieks daugiau kaip septynis ar aštuonis laipsnius, nebent pasitaikys stebėtinai švelni žiema. Savo kambarius galėsite šildyti tiek, kiek norėsite.

– O kaip santechnika?

– Jau ruošiausi apie ją papasakoti. Sukam tenai, pro tą arkinį skliautą.

Abudu nusigavo į stačiakampę, ilgą, tarsi mylių mylias ištįsusią patalpą. Votsonas timptelėjo už virvelės ir erdvę aplink nušvietė siūbuojanti, blankoka septyniasdešimt penkių vatų lemputė. Priešakyje jie išvydo lifto šachtos apačią, alyva gausiai suteptus storus kabelius, šie leidosi iki dvidešimties pėdų skersmens skriemulių ir tepaluoto gremėzdiško mechanizmo. Visur buvo pilna laikraščių, surištų ir sugrūstų į kartonines dėzes. Kai kurias ženklino užrašai: „Dokumentai“, „Sąskaitos faktūros“, „Kvitai – IŠSAUGOTI!“ Oras čia atsidadė sugedusiu kiaušiniu ir puvėsiais. Kai kurie kartoniniai paketai tizo ir ant grindų virto gal prieš dvidešimt metų į juos įkišti gelsvi, ploni lapai. Džekas žvalgėsi pakerėtas. Trūnijančiose dėžėse, ko gero, slypėjo visa „Panoramos“ istorija.